

<https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-09>

УДК 352.07:342.553

ТУРЧЕНКО М.А.

аспірантка юридичного факультету

E-mail: masakatur@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1846-0377>

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

м. Харків, 61022, майдан Свободи 4

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСТА У ПРОСТІР ПРАВ ЛЮДИНИ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ І СВІТОВІ СТАНДАРТИ

АНОТАЦІЯ. *Вступ.* У сучасному високоурбанізованому світі міста є реальним суб'єктом реалізації правової політики у сфері прав людини. Питання розбудови концепції «міста прав людини» (Human Rights City) є однією з можливостей змістовного реформування місцевого самоврядування в Україні. Метою цієї статті є дослідження концептуальних засад формування «міста прав людини» (Human Rights City), аналізі світового досвіду розбудови таких міст та визначення перспектив та викликів для нашої держави в контексті глобальних та національних трансформацій.

Короткий зміст основних результатів дослідження. У статті досліджуються витоки концепції «міста прав людини» (Human Rights City). Міжнародний досвід формування міст прав людини, зокрема в положеннях Європейської хартії про захист прав людини в місті та практиці окремих муніципалітетів, демонструє ефективність закріплення поваги до прав людини на локальному рівні.

На думку автора, саме поєднання якісного нормативно-правового регулювання, інституційної спроможності, розвитку правової культури та активної участі громади забезпечує реалізацію прав людини у міському середовищі.

Концепція реформування місцевого самоврядування має базуватися на інтеграції правозахисного підходу у всіх напрямках місцевої політики: від просторового планування та розвитку інфраструктури до соціального забезпечення й охорони навколишнього середовища.

Розглядаючи реформування сучасних міст через призму «правового урбанізму», ми поєднуємо правове регулювання, урбаністичні практики та ціннісні орієнтири громади.

Висновки. Для сучасного міста питання прав людини не є даниною моді чи нереальною місією. Царина прав людини – це буденні справи кожного: на якому транспорті ми їдемо на роботу, чи безпечно нам повертатися ввечері, чи може незряча людина закупитися продуктами. Повага до прав людини втілюється не тільки у деклараціях або стратегічних планах, а у щоденній взаємодії з міським простором, який може або підтримувати гідне становище людини, або створювати нові бар'єри. Місто прав людини не має бути ідеалізованою моделлю, яку неможливо досягти. Більш прагматична та поступальна стратегія розвитку, яка має конкретно визначені цілі, може підвищити стійкість до викликів, підвищити якість життя та сформувати довіру між владою та громадою. Така модель є втіленням належного правового регулювання, інституційної спроможності та правової культури суспільства. Не зважаючи на труднощі воєнного стану, кризових явищ в економіці та інші виклики, мають потенціал до креативних підходів розбудови міського середовища і створення міст, що забезпечують гідне становище своїм мешканцям. Така перспектива відкриває шлях до сталого, безпечного та інклюзивного розвитку, де права людини не абстракція, а щоденна практика.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *місцеве самоврядування, інновації в праві, місто прав людини, інноваційний розвиток, сталий розвиток, права людини, правове регулювання.*

Як цитувати: Турченко М.А. Трансформація міста у простір прав людини: виклики сучасності і світові стандарти. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Право».* 2025. Вип. 40. С. 97-103. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-09>

In cites: M.A.Turchenko, (2025). Transformation of the city into a human rights space: current challenges and global standards *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University, Series "Law",* (40), P. 97-103. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-09> (in Ukrainian)

Постановка проблеми. Світ, що був з давніх-давен сповненим загроз, непорозумінь та криз, об'єднував людей, змушував їх гуртуватися у певні спільноти. Спочатку це були родові общини, потім – племена, з появою населених пунктів – сільські та міські громади.

Навіть тисячоліття, що пройшли з того часу, не змінили істину – «ми все ще сильніше спільно, аніж поодиноці». Виклики у своїй сутності не змінилися: для нас досі важливими є безпека, стабільність, доступ до ресурсів, захист від стихій і несправедливості.

Натомість змінилися стандарти та методи забезпечення якості життя сучасної людини. При цьому проблеми з локальних набули транскордонних масштабів – це загрози світовій демократії, війни нового покоління, зміни клімату, цифрова нерівність тощо.

Зважаючи на це міста, в яких проживає більшість населення сучасного світу, є осередком концентрації людських потреб і реалізації їхніх прав. Місто стає рупором суспільних змін, стаючи простором не лише для економічної активності, але й для реалізації та захисту прав людини. Для України, що переживає надзвичайні виклики війни та відбудови, ідея міста, що опікується правами людини, є особливо значущою. Відновлення та розбудова міст має врахувати не тільки архітектурну та інфраструктурну складові, але й у першу чергу ціннісну і правову основу гідного ставлення до всіх мешканців наших громад.

Стан наукового дослідження теми. До питання забезпечення прав людини у міському середовищі у своїх працях звертались у своїх дослідженнях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: М. Баймуратов, О. Батанов, І. Бодрова, В. Борденюк, Л. Вірт, М. Воронов, Д. Гарві, В. Грובה, О. Деля, І. Дробуш, Б. Кац, Н. Кондрацька, М. Корнієнко, А. Лефевр, П. Любченко, О. Лялюк, П. Маркузе, Дж. Новак, В. Олюха, Б. Омен, А. Онупрієнко, М. Петришина, О. Прієшкіна, С. Сєрьогіна та інші. Втім концепція «міста прав людини» в загальному контексті інноваційного реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні досі залишається поза межами уваги вітчизняних муніципалістів.

Метою цієї статті є дослідження концептуальних засад формування «міста прав людини» (Human Rights City), аналіз світового досвіду розбудови таких міст та визначення перспектив та викликів для нашої держави в контексті глобальних та національних трансформацій.

Результати дослідження. Сучасні міста стали чимось значно більшим, ніж осередки торгівлі Раннього Нового часу чи фабричні гіганти епохи індустріалізації. Сьогодні місто – це публічний простір, який забезпечує сукупність різноманітних потреб людини. Саме тут ми реалізуємо наші права – від громадянських до культурних: обираємо наших представників на виборах, навчаємося, лікуємося, відпочиваємо. Але чи здатні сучасні міста врахувати потреби різних категорій осіб, що мешкають у наших громадах?

У міському середовищі контрастують як виклики – нерівність, маргіналізація, еколо-

гічні проблеми, брак доступності, так і можливості інноваційних підходів для їхнього подолання. Як зазначав П. М. Рабінович, соціальна сутність прав людини розкривається якнайкраще через потреби, яким вони служать, що обумовлюється конкретно-історичними умовами і рівнем розвитку суспільства при забезпеченні обов'язками інших суб'єктів [14, с. 12].

Високий рівень урбанізації створив економічних гігантів, чий вплив поширюється далеко за межі власної країни, але сучасне місто є не просто «забудовою великих будівель». Л. Вірт у своїй роботі «Урбанізм як спосіб життя» писав про недоречність ототожнення урбанізму з фізичною сутністю міста. Стиль життя, ось що приваблює людей; цей стиль виражається у силі інституцій, громади (персональний склад громади у тому числі), засобів комунікації та інфраструктури [10, с.5]. Це в свою чергу може втілитися у такій собі «правовий урбанізм». Наші нормативно-правові акти повинні мати наукове підґрунтя розбудови сучасних міст, в яких зручно жити як вже сьогодні, так і в майбутньому.

За такого підходу міський простір осмислюється як система, в якій норми права, інституції та практики управління формують середовище реалізації прав людини. Правова наука використовує здобутки соціології, публічного управління, архітектури, інженерії тощо, задля підготовки правових актів, які забезпечують ефективне, безпечне та стійке міське життя. Для цього необхідними є декілька факторів, що втілюються безпосередньо у правовій площині.

У першу чергу, це наявність нормативно-правового закріплення та механізмів реалізації. Громада міста потребує конкретних механізмів участі на всіх етапах прийняття рішень. Світова спільнота знає різні шляхи втілення у своїй політиці концепції прав людини: -декларування своєї прихильності правам людини в офіційних документах;

-приєднання до відповідних міжнародно-правових актів, зокрема Європейської хартії захисту прав людини в місті;

-створення спеціалізованих органів (як-от Рада з прав людини у м. Грац, Австрія);

-здійснення досліджень щодо дотримання прав людини на муніципальному рівні (як-от у м. Гетеборг, Швеція);

-співпраця з інституціями громадянського суспільства (проведення тематичних заходів, тренінгів, акцій та фестивалів);

-формування муніципальної політики на основі концепції прав людини, інтеграція

відповідних інструментів у локальні правові акти (в тому числі з використанням міжнародної співпраці;

-використання прав людини як фундаменту муніципальної політики та/або чинника інтеграції різних політичних інтересів;

-перетворення прав людини на засіб міського брендингу та маркетингу [5, с. 14].

Однак саме по собі правове закріплення прихильності правам людини не є достатнім. Воно потребує законодавчої техніки і врахування як короткострокових, так і довгострокових планів розвитку громади. При цьому важливими є реальна можливість реалізації положень, правова, економічна та соціальна доцільність, врахування регіональних особливостей (склад населення, кліматичні умови тощо), наявність активних місцевих спільнот (бізнес, громадські організації, заклади вищої освіти тощо), регіональна та міжнародна співпраця.

Європейська спільнота у 2001 році зробила Європейську хартію про захист прав людини в місті (Сен-Деніська Хартія), яка заклала основи реалізації «права на місто». Це право розкривається через реалізацію багатьох інших прав людини. Політична участь через вільні та демократичні вибори, використання публічних місць задля зборів (як формального, так і неофіційного характеру), захист приватного та сімейного життя, право на дитинство, право на інформацію, право на соціальний захист, освіту, трудову діяльність та багато іншого – все це є проявом втілення ідеалів сучасного міста. Згодом низка муніципалітетів у Європі та на інших континентах проголосила себе містами прав людини (Human Rights City); з цього розпочався шлях використання цієї концепції у місцевій політиці, управлінських рішеннях та культурних програмах.

Одним із найбільш успішних прикладів реалізації концепції міста прав людини є місто Грац в Австрії. Там у 2001 році міська влада взяла на себе зобов'язання ґрунтувати кожне рішення та діяти твердо на засадах прав людини. Задля цього за підтримки Європейського навчального та дослідницького центру з прав людини та демократії і важливих установ міста (політичних інституцій, університетів, неурядових організацій) було створено Керівний комітет, що взяв на себе функції управління цим процесом. У межах його роботи було здійснено вивчення контексту, актуальних проблем у сфері прав людини та передового досвіду, що привело до розробки стратегічної програми дій, котра стосується всіх зацікавлених сторін – держави та всієї громади, залуче-

них до питань прав людини, для визначення майбутніх кроків у розвитку Граца як міста прав людини [2]. З того часу минуло вже понад 20 років, але питання прав людини не втратили своєї актуальності. У Звіті за 2024 рік Консультативна рада з прав людини, що діє в місті сьогодні, за результатами аналізу різних міських програм, установ, майбутніх проєктів та документів констатує безумовний прогрес у даній сфері [1].

Ще одним прикладом може слугувати іспанська Барселона, де в рамках реалізації проєкту «місто прав людини» було створено «Regidoria de Drets», або Департамент з громадянських прав, як центральну ланку у мережі місцевих правозахисних органів. Основними сферами діяльності цього департаменту є міграція, освіта, працевлаштування, система охорони здоров'я та проблеми гендерної рівності [7].

Зарубіжний досвід реалізації концепції «міста прав людини» переконливо доводить, що інтегрування принципів прав людини має реалізовуватися у різних напрямках політики (просторове планування, розвиток інфраструктури, охорона довкілля та соціального забезпечення тощо). На рівні суспільства ми маємо навчитися поважати права людини. Можна безкінечно повторювати про важливість інклюзивного середовища, але якщо суспільство не переймається такою необхідністю – це функціонувати не буде. Наведемо один яскравий приклад з вітчизняної практики. Державні будівельні норми «Інклюзивність будівель та споруд» В.2.2-40:2018 у п.5.3 закріплюють вимоги щодо встановлення відкритих пандусів (ухил, ширина, довжина, поручні тощо). При цьому маємо випадки, коли громадськість обурена встановленням пандусів [12], що призводить до конфліктів. Також багатьма пандусами, що є встановленими, люди з інвалідністю не можуть користуватися самостійно [15]. Це свідчить про формальне, а не змістовне виконання вимог чинного законодавства.

Успіх реалізації інклюзивного простору залежить не лише від технічної відповідності нормам, але від правової культури громади, рівня правосвідомості та готовності приймати різноманіття як невід'ємну частину суспільного життя у місті прав людини.

Тому для нас є важливим перехід від нормативного до ціннісного рівня реалізації права. За такого підходу реалізація норм стає не результатом примусу держави, а виявом суспільної солідарності та поваги до людської гідності. У 2021 році Указом Президента України було затверджено Національну стратегію у

сфері прав людини. Стратегія визначає напрямки поліпшення становища прав людини, зокрема і через діяльність органів місцевого самоврядування. На її виконання кожні три роки має затверджуватися план дій, але з 2023 року він відсутній і умови воєнного стану навряд чи можуть слугувати виправданням такої ситуації. Також несистемний підхід прослідковується і в локальних стратегіях розвитку міст. Більшість обласних центрів має стратегії розвитку, затверджені ще до повномасштабного вторгнення, і тільки Львів [16] та Миколаїв [17] мають короткострокове планування з відповідними змінами.

Міський простір – це відображення наших ціннісних орієнтирів у розбудові суспільства та держави. Для сучасного міста, яке прагне стати містом прав людини, ключовим завданням є формування «простору гідності», де людина незалежно від стану здоров'я, соціального статусу чи інших ознак може реалізовувати свої права. Тоді місто перетворюється з територіальної одиниці у комплексну екосистему, де взаємодію різні інституції (влада, бізнес, громадські організації тощо).

Ч. Лендрі у своїй книзі «Креативне містотворення: його сила і можливості» піддає критиці типову міську забудову з її «культурними» будівлями. Місто має поєднувати класичну інфраструктуру (hard infrastructures) із, так звану, «м'якою» (soft infrastructures), що дозволяє генерувати ідеї, спілкуватися, обмі-

нюватися досвідом та створювати спільноти [9, с. 23]. Так, чисельні наукові дослідження [4; 6; 8; 11] демонструють, що міські зелені простори – це не просто елемент декору, а спосіб позитивного впливу на здоров'я населення (знімають стрес, покращують когнітивні функції, запобігають тривозі), сприяють соціальній згуртованості та зменшують соціальну ізоляцію, пом'якшують наслідки зміни клімату (зокрема, через температурну регуляцію та евапотранспірацію (випаровування води)).

До прикладу розглянемо фотографію, зроблену у місті Зміїв біля пам'ятника Т.Г. Шевченку (Рис.1 – фотографія автора) і оброблену за допомогою штучного інтелекту Gemini 3 Pro (Рис.2). Облаштування громадського простору надає можливість створити комфортне середовище для відпочинку, спілкування та інтеграції різних груп населення. Навіть невеликі урбаністичні втручання можуть трансформувати життя в місті.

У цьому контексті важливим є не лише наявність естетично привабливих елементів, але й доступність, безбар'єрність та соціальна взаємодія. Зокрема, ідея громадського саду, який створюється місцевими жителями за підтримки місцевої влади, є успішно реалізованою програмою (м. Бедфорд, штат Індіана, США). Керівники проєкту зазначають, що спільна робота зміцнила соціальну стійкість міста, сприяла доступу до здорової їжі та покращила психічне здоров'я мешканців [3].

Рис.1

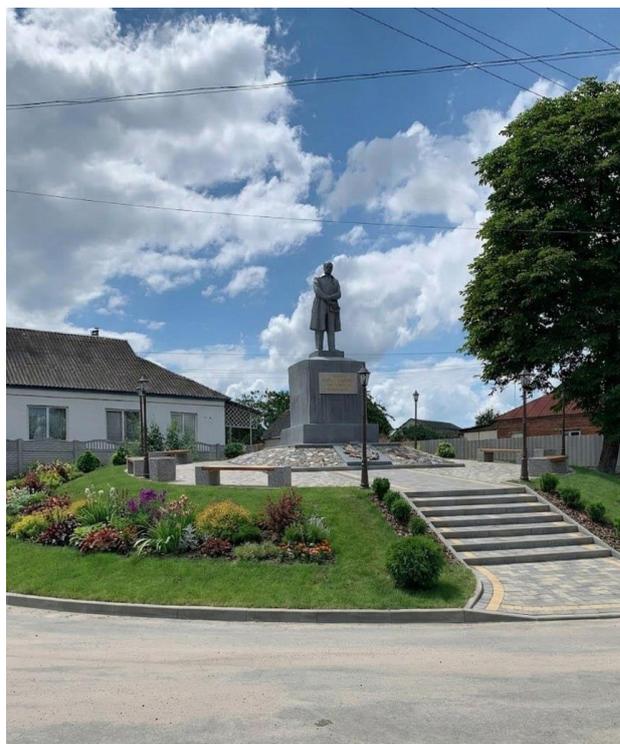

Рис.2

Перехід до такого типу міста неможливий без політики місцевого самоврядування, що спирається на міжнародні стандарти прав людини. Хартія європейських міст і селищ на шляху до сталого розвитку, схвалена учасниками Європейської конференції зі сталого розвитку міст і селищ, що відбулася в м. Ольборг (Данія) в 1994 році, наголошує на відповідальності міст за екологічну ситуацію та добробут людства. У п.1.4 зазначеної Хартії сталий розвиток розглядається як креативний, місцевий та збалансований процес, що потребує постійного зворотного зв'язку. Активізація цих процесів неможлива без участі громади. Питання ініціативи пов'язане в свою чергу із наявністю кількох факторів, як-от: забезпечення базового рівня потреб, освітньо-інформаційна підтримка, довіра до влади і горизонтальні зв'язки, матеріально-ресурсне забезпечення, стійкі механізми залучення.

Так ми переходимо на вищий рівень забезпечення добробуту і взаємодії: «місто для людей» стає «містом з людьми», де зручна, безпечна та сучасна адміністративно-територіальна одиниця трансформується у повноцінний механізм взаємодії різних інституцій (центральної та місцевої влади, бізнесу, громадянського суспільства, так і окремих громадян). Міська влада за таких обставин не лише суб'єкт прийняття рішень, але й посередник у взаємодії громадян на всіх етапах вироблення, реалізації та моніторингу локальної політики. Зокрема, це стосується й участі громади у поліпшенні вже існуючих механізмів.

Конкретні приклади розбудови партиципаторної демократії на місцевому рівні можна спостерігати в Україні навіть в умовах воєнного стану. Так, на сайті Зміївської міської ради проводиться збір підписів щодо переходу на державну платформу «Єдина система місцевих петицій» задля зручності містян [13]. Подібні ініціативи демонструють прагнення громади перейти від формальної участі до змістовного впливу на управлінські процеси. Участь громади в оновленні інструментів локальної демократії сприяє посиленню горизонтальних зв'язків та стимулює активізацію ме-

ханізмів, що вже існують. Публічна влада, громадські та інші стейкхолдери мають взаємодіяти як партери, а не ізольовані чи, тим більш, протиборчі сили.

Успішна імплементація принципів прав людини потребує системних змін у правовій площині:

- інтеграція правозахисних підходів до локальних нормативно-правових актів та стратегій розвитку;
- запровадження інноваційні рішень для підвищення своєї стійкості;
- забезпечення прозорості, підзвітності та інклюзивності процесів управління;
- створення платформ для діалогу між мешканцями, бізнесом, експертами та органами влади;
- розвиток правової культури, що ґрунтується на повазі до гідності та рівності.

Висновки. Для сучасного міста питання прав людини не є даниною моді чи нереальною місією. Царина прав людини – це буденні справи кожного: на якому транспорті ми їдемо на роботу, чи безпечно нам повертатися ввечері, чи може незряча людина закупитися продуктами. Повага до прав людини втілюється не тільки у деклараціях або стратегічних планах, а у щоденній взаємодії з міським простором, який може або підтримувати гідне становище людини, або створювати нові бар'єри. Місто прав людини не має бути ідеалізованою моделлю, яку неможливо досягти.

Більш прагматична та поступальна стратегія розвитку, яка має конкретно визначені цілі, може підвищити стійкість до викликів, підвищити якість життя та сформувати довіру між владою та громадою. Така модель є втіленням належного правового регулювання, інституційної спроможності та правової культури суспільства. Не зважаючи на труднощі воєнного стану, кризових явищ в економіці та інші виклики, мають потенціал до креативних підходів розбудови міського середовища і створення міст, що забезпечують гідне становище своїм мешканцям. Така перспектива відкриває шлях до сталого, безпечного та інклюзивного розвитку, де права людини не абстракція, а щоденна практика.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.2024 Human Rights Report of the City of Graz. Graz : the Secretariat of the Human Rights Advisory Board of the CityofGraz.2024.37p.URL:https://www.graz.at/cms/dokumente/10152653_7771447/ef412bb7/MRB24_Human%20Rights%20Report%202024_EN.pdf (дата звернення: 28.11.2025).
- 2.Bailloux M. Graz, city of human rights in Europe or the right to a “human city” in Europe? Cities territories governance. URL: https://www.citego.org/bdf_fiche-document-1466_en.html (дата звернення: 28.11.2025).
- 3.Bedford, Indiana Increases Access to Healthy Food and Spurs Neighborhood-Level Social Change with Community Garden. Indiana University website. URL: <https://eri.iu.edu/erit/case-studies/bedford-community-garden.html> (дата звернення: 28.11.2025).
- 4.Egerer M., Annighöfer P., Arzberger S., Burger S., Hecher Y., Knill V., Suda M. Urban oases: the social-ecological importance of small urban green spaces. *Ecosystems and People*. 2024. Vol. 20 (1). DOI: <https://doi.org/10.1080/26395916.2024.2315991>

5. Van den Berg E., Oomen B. Towards a Decentralization of Human Rights: the Rise of Human Rights Cities. The Future of Human Rights in an urban World. Exploring opportunities, challenges and threats. 2014. URL: https://www.amnesty.nl/content/uploads/2016/12/the_future_of_human_rights_in_an_urban_world_0.pdf (дата звернення: 28.11.2025).
6. Godoi N. M. I., Gomes R. C., Longo R. M. Contributions of urban green spaces to cities: A literature review. Sustainable Environment. 2025. Vol. 11(1). URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/27658511.2025.2464418#_abstract (дата звернення: 28.11.2025).
7. Grigolo M. Building the “city of rights”: the human rights policy of Barcelona. United Cities and Local Governments. 2011. URL: http://www.michele-grigolo.com/publication_843.html (дата звернення: 28.11.2025).
8. Herath P., Bai X. Benefits and co-benefits of urban green infrastructure for sustainable cities: six current and emerging themes. Sustainability Science. 2024. Vol. 19. URL: https://www.researchgate.net/publication/378477256_Benefits_and_co-benefits_of_urban_green_infrastructure_for_sustainable_cities_six_current_and_emerging_themes (дата звернення: 28.11.2025).
9. Landry C. The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators. Earthscan Ltd, UK & USA, 2000. 350 p.
10. Wirth L. (1938). Urbanism as a Way of Life. American Journal of Sociology. Vol. 44, No. 1. P. 1-24. URL: <http://www.jstor.org/stable/2768119> (дата звернення: 28.11.2025).
11. Tigga A., Trivedi A., Dixit A., Sahu P. Benefits of Urban Green Spaces for Human Health: A Review. Journal of Geography, Environment and Earth Science International. 2025. Vol. 29. P. 203-216. URL: https://www.researchgate.net/publication/394002137_Benefits_of_Urban_Green_Spaces_for_Human_Health_A_Review (дата звернення: 28.11.2025).
12. Змінити систему збору електронних петицій Зміївської міської ради на державну платформу “Єдина система місцевих петицій”. Офіційний веб-сайт Зміївської міської ради. URL: <http://www.zmiivmisto.gov.ua/elektronni-petitsiji/perelik-aktyvnykh-petytsii/view/26.html> (дата звернення: 28.11.2025).
13. Після скандалу з мешканцями міськрада оглянула пандус для ветерана у львівській багатоповерхівці. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/meshkantsi_lvivskoyi_bagatopoverhivki_protiv_vstanovlennya_pandusa_dlya_veterana_z_amputatsiyami_n1600197 (дата звернення: 28.11.2025).
14. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 2. С. 10-16.
15. Рибальська Н. Пандусів у київських багатоповерхівках вкрай мало і їх не поспішають встановлювати. Що робити? Хмарочос. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2024/10/10/pandusiv-u-kyuyivskyyh-bagatopoverhivkah-vkraj-malo-i-yih-ne-pospishayut-vstanovlyuvaty-shho-robyty/> (дата звернення: 28.11.2025).
16. Стратегія розвитку Львівської міської територіальної громади на 2026–2028 роки : ухвала Львівської міської ради від 08.02.2024 р. № 4301. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/community/u-lvovi-zatverdyly-stratehiu-rozvytku-lvivskoi-miskoi-hromady-na-2026-2028/> (дата звернення: 28.11.2025).
17. Стратегія розвитку Миколаївської міської територіальної громади до 2027 року : рішення Миколаївської міської ради від 20.12.2023 р. № 2350. URL: https://mkrada.gov.ua/files/ECOINVEST/07.02.2024/СтратегіяМіста_01.02.2024.pdf (дата звернення: 28.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 03.10.2025
Стаття рекомендована до друку 11.11.2025

Переглянуто 07.11.2025.
Опубліковано 30.12.2025

TURCHENKO M.A.

PhD student, Faculty of Law,

E-mail: masakatur@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1846-0377>

V. N. Karazin Kharkiv National University
Kharkiv, 61022, Svobody square, 4

TRANSFORMATION OF THE CITY INTO A HUMAN RIGHTS SPACE: CURRENT CHALLENGES AND GLOBAL STANDARDS

ANNOTATION. *Introduction.* In the modern highly urbanized world, cities are real actors in the implementation of legal policy in the field of human rights. The development of the concept of a «Human Rights City» represents one of the possible avenues for meaningful of local self-government in Ukraine. The purpose of this article is to examine the conceptual foundations of the formation of a «Human Rights City», analyze the global experience in the development of such cities and identify prospects and challenges for Ukraine in the context of global and national transformations.

Summary of the main results of the study. The article examines the origins of the concept of a «Human Rights City». International experience in the formation of human rights cities, particularly the provisions of the European Charter for the Protection of Human Rights in the City and the practices of individual municipalities, demonstrates the effectiveness of consolidating respect for human rights at the local level.

In our view, it is the combination of high-quality regulatory and legal regulation, institutional capacity, the development of legal culture, and active community participation that ensures the effective implementation of human rights in the urban environment.

The concept of reforming local self-government should be based on the integration of a human rights based approach across areas of local policy, from spatial planning and infrastructure development to social protection and environmental policy.

By considering the reform of modern cities through the prism of legal urbanism, the article integrates legal regulation, urban practices and community values.

Conclusions. For a modern city, the issue of human rights is neither a tribute to fashion nor an unrealistic mission. The sphere of human rights is reflected everyday life: the transport we use to commute to work, whether is it safe to return home in the evening, and whether a blind person can independently purchase groceries. Respect for human

rights is embodied not only in declarations or strategic plans, but in daily interaction with urban environment, which can either support human dignity or create new barriers. A human rights city should not be viewed as an idealized model. Rather, it represents a pragmatic and progressive development strategy with clearly defined goals that can increase resilience to contemporary challenges, improve quality of life, and strengthen trust between public authorities and the community. Such a model reflects legal regulation, institutional capacity, and legal culture within society. Despite the challenges of martial law, economic crises and other destabilizing factors, there remains significant potential for creative approaches to urban development and for building cities that ensure dignified living conditions for their residents. This perspective opens the way to sustainable, *safe, and inclusive development, in which human rights are not an abstraction but a matter of daily practice.*

KEYWORDS: *local self-government, legal innovations, human rights city, innovative development, sustainable development, human rights, legal regulation.*

REFERENCES

1. 2024 Human Rights Report of the City of Graz. Graz : the Secretariat of the Human Rights Advisory Board of the City of Graz, 2024. 37p. URL: https://www.graz.at/cms/dokumente/10152653_7771447/ef412bb7/MRB24_Human%20Rights%20Report%2024_EN.pdf.
2. Bailloux M. Graz, city of human rights in Europe or the right to a “human city” in Europe? Cities territories governance. URL: https://www.citego.org/bdf_fiche-document-1466_en.html.
3. Bedford, Indiana Increases Access to Healthy Food and Spurs Neighborhood-Level Social Change with Community Garden. Indiana University. URL: <https://eri.iu.edu/erit/case-studies/bedford-community-garden.html>.
4. Egerer, M., Annighöfer, P., Arzberger, S., Burger, S., Hecher, Y., Knill, V., ... Suda, M. (2024). Urban oases: the social-ecological importance of small urban green spaces. *Ecosystems and People*, 20 (1). DOI: <https://doi.org/10.1080/26395916.2024.2315991>
5. Esther van den Berg & Barbara Oomen (2014). Towards a Decentralization of Human Rights: the Rise of Human Rights Cities. *The Future of Human Rights in an urban World. Exploring opportunities, challenges and threats.* URL: https://www.amnesty.nl/content/uploads/2016/12/the_future_of_human_rights_in_an_urban_world_0.pdf
6. Godoi N. M. I., Gomes R. C., Longo R. M. (2025). Contributions of urban green spaces to cities: A literature review. *Sustainable Environment*. Vol.11(1). URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/27658511.2025.2464418#abstract>
7. Grigolo M. (2011). Building the “city of rights”: the human rights policy of Barcelona. *United Cities and Local Governments*. URL: http://www.michele-grigolo.com/publication_843.html
8. Herath P., Bai X. (2024). Benefits and co-benefits of urban green infrastructure for sustainable cities: six current and emerging themes. *Sustainability Science*. Vol. 19. URL: https://www.researchgate.net/publication/378477256_Benefits_and_co-benefits_of_urban_green_infrastructure_for_sustainable_cities_six_current_and_emerging_themes
9. Landry C. (2000). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators.* Earthscan Ltd, UK & USA. 350 p.
10. Wirth L. (1938). Urbanism as a Way of Life. *American Journal of Sociology*. Vol. 44, No. 1. P. 1-24. URL: <http://www.jstor.org/stable/2768119>
11. Tigga A., Trivedi A., Dixit A., Sahu P. (2025). Benefits of Urban Green Spaces for Human Health: A Review. *Journal of Geography, Environment and Earth Science International*. Vol. 29. P. 203-216. URL: https://www.researchgate.net/publication/394002137_Benefits_of_Urban_Green_Spaces_for_Human_Health_A_Review
12. Change the System of Collecting Electronic Petitions of the Zmiiv City Council to the State Platform “Unified System of Local Petitions.” Zmiiv City Council website. URL: <http://www.zmiivmisto.gov.ua/elektronni-petitsiji/perelik-aktyvnykh-petytsii/view/26.html> (in Ukrainian)
13. After a Scandal with Residents, the City Council Inspected a Ramp for a Veteran in a High-Rise Building in Lviv. ZAXID.NET. URL: https://zaxid.net/meshkantsi_lvivskoyi_bagatopoverhivki_proti_vstanovlennya_pandusa_dlya_veterana_z_amputatsiyami_n1600197 (in Ukrainian)
14. Rabinovych P. (2013). Fundamental human rights: social and anthropological essence, content classification. *Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2. 10-16. (in Ukrainian)
15. Rybalska N. Ramps in Kyiv high-rise buildings are extremely few and they are in no hurry to install them. What to do? Hmarochos. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2024/10/10/pandusiv-u-kyivivskyh-bagatopoverhivkah-vkraj-malo-i-yih-ne-pospishayut-vstanovlyuvaty-shho-robyty/> (in Ukrainian)
16. Development Strategy of the Lviv City Territorial Community for 2026–2028: Resolution No. 4301 of 8 February 2024. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/community/u-lvovi-zatverdyl-stratehiu-rozvytku-lvivskoi-miskoi-hromady-na-2026-2028/> (in Ukrainian)
17. Development Strategy of the Mykolaiv Urban Territorial Community until 2027: Decision No. 2350 of 20 December 2023. URL: https://mkrada.gov.ua/files/ECOINVEST/07.02.2024/СрарерияMicra_01.02.2024.pdf (in Ukrainian)

The article was received by the editors 03.10.2025
The article is recommended for printing 11.11.2025

The article was revised 07.11.2025
This article published 30.12.2025